EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 9.7.2025
COM(2025) 366 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Hodnocení opatření pro označení „Evropské dědictví“ v období 2018-2024

{SWD(2025) 176 final}

1. Úvod

Označení „Evropské dědictví“ bylo zavedeno v roce 2011 jako evropská iniciativa, která má zviditelnit společné evropské kulturní dědictví a posílit pocit evropské identity. Cílem této iniciativy bylo propojit evropskou veřejnost, zejména mladé lidi, a pomoci jim docenit význam národních i evropských hodnot a historie. Hlavním cílem označení „Evropské dědictví“ bylo posílit evropskou identitu zdůrazňováním společných historických událostí a kulturních hodnot. Přehlídka pamětihodností národního a celoevropského významu klade důraz na to, že evropská identita je utvářena nejen historií jednotlivých států, ale i společnou evropskou zkušeností. Cílem označení „Evropské dědictví“ bylo také podpořit mezikulturní dialog, posílit respekt k různým kulturám a vytvořit platformu pro vzájemné porozumění. Dalším významným cílem označení „Evropské dědictví“ bylo zviditelnit pamětihodnosti označené jako dědictví, které utvářely evropskou historii a kulturu. Očekávalo se, že se zviditelní řada pamětihodností, jež jsou v rámci evropského kulturního cestovního ruchu méně vidět, zlepší se tak jejich ochrana a podpoří se jejich funkce jakožto vzdělávací platformy. Cílem iniciativy bylo také přilákat širší veřejnost a podpořit tak pocit místní hrdosti, cestovní ruch a ekonomiku. Označení „Evropské dědictví“ se zaměřilo na zapojení mladých lidí prostřednictvím inovativních vzdělávacích zdrojů, workshopů a výstav, které jim pomáhají lépe pochopit společnou evropskou historii a hodnoty. Mladým Evropanům se díky otevřela cesta k bohatému dědictví jejich kontinentu.

Hodnocení označení „Evropské dědictví“, které je založeno na zpětné vazbě od zúčastněných stran a průzkumu dokumentů, posuzuje pokrok učiněný během druhé fáze (2018–2024) a navazuje na hodnocení z předchozích fází. Jeho cílem je zlepšit účinnost a dopad iniciativy. V souladu s pokyny Evropské komise pro zlepšování právní úpravy hodnocení zkoumá pět kritérií: účinnost, účelnost, soudržnost, přidaná hodnota EU a relevantnost. **Zjištění poslouží jako podklad pro budoucí vývoj označení „Evropské dědictví“ a zajistí, že toto označení bude i nadále nástrojem k ochraně a vyzdvihování společné evropské historie a hodnot, přičemž získané poznatky pomohou zajistit, aby iniciativa byla ve své další fázi po roce 2025 byla**.

Hodnocení ukazuje významný pokrok, zejména při zviditelňování pamětihodností a posilování jejich evropského významu. Označení „Evropské dědictví“ se dobře začlenilo do ostatních iniciativ EU v oblasti kulturního dědictví, a to navzdory výzvám spojeným s definováním evropské identity. Označení posílilo sítě mezi pamětihodnostmi označenými jako dědictví a umožnilo spolupráci a výměnu znalostí, čehož by v rámci úsilí na vnitrostátní úrovni nebylo možné dosáhnout. Zlepšilo také přístup pamětihodností k financování EU.

Označení „Evropské dědictví“ se přizpůsobilo prioritám EU, jako je udržitelnost, digitální inovace a začleňování. Bylo dosaženo pokroku ve zlepšování přístupnosti a rovnosti žen a mužů, i když v různé míře u různých pamětihodností. Hodnocení zdůrazňuje, že je potřeba v případě pamětihodností přijmout jasnější pokyny a praktické nástroje, které by umožnily lépe začlenit evropský rozměr. Iniciativu narušily vnější faktory, jako například pandemie COVID-19, které však zároveň podpořily inovace, zejména prostřednictvím digitálního zapojení.

2. Stav vývoje opatření

V letech 2018 až 2024 se označení „Evropské dědictví“ výrazně rozšířilo a v roce 2024 bylo označení uděleno 67 pamětihodnostem. Díky tomuto nárůstu, zejména ve střední a východní Evropě, nabylo označení na inkluzivnosti a v širší míře zviditelnilo evropské dějiny a identity. Zvětšila se také rozmanitost doceněných pamětihodností označených jako dědictví, včetně podmořských archeologických lokalit, jako jsou Azory, a nehmotného kulturního dědictví, jako je Zdravljica, zhmotnění evropského Jara národů. Propojenější přístup k evropskému dědictví odrážely nadnárodní projekty, jako je Cisterscapes, do nichž se zapojilo více zemí. Zlepšilo se zapojení do vzdělávání a práce s veřejností, přičemž mnoho míst připravilo programy zaměřené na témata jako demokracie a kulturní rozmanitost. V rámci univerzitního kampusu Seminaarinmäki ve Finsku se například zapojilo více než 8 000 studentů ročně, zatímco v italském Ventotene se konaly semináře na téma evropský federalismus. Pandemie COVID-19měla sice negativní dopad na konání fyzických akcí, ale urychlila přechod na digitální nástroje. Řada míst se přeorientovala na online prohlídky a virtuální workshopy, čímž sice nadále zapojují veřejnost, ale potýkají se také s problémem přístupnosti a chybějícího osobního kontaktu. Zřízením úřadu pro „Evropské dědictví“ v roce 2023 získala síť pamětihodností formální charakter. Úřad podporuje spolupráci, sdílení osvědčených postupů a podporu menších lokalit. Tato struktura zlepšila komunikaci a budování kapacit a posílila společnou identitu sítě pamětihodností. Iniciativy jako Dny evropského dědictví potom usnadnily společné vzdělávací a kulturní programy.

3. Zjištění plynoucí z hodnocení: úspěchy a výzvy

Hodnocení označení „Evropské dědictví“ za období 2018–2024 přineslo cenné poznatky o účinnosti iniciativy, výzvách a oblastech, které je nutné v budoucnu zlepšit. Hodnocení se zaměřilo na klíčová kritéria, jako je účinnost, účelnost, soudržnost, přidaná hodnota EU a relevantnost, a identifikovalo úspěchy i oblasti, kterým je třeba věnovat pozornost, aby se zvýšil dopad programu.

Účinnost

Označení „Evropské dědictví“ se ukázalo jako účinné v několika klíčových oblastech, zejména při zviditelňování pamětihodností označených jako dědictví na evropské úrovni. Více než 60 % zkoumaných pamětihodností uvedlo, že po získání označení se zvýšil počet návštěvníků, což vedlo také k většímu zapojení místní komunity a většímu docenění evropského významu. Označení pomohlo zlepšit místní cestovní ruch a podpořilo místní ekonomiku. Kromě toho mělo označení „Evropské dědictví“ pozitivní vzdělávací dopad, neboť řada pamětihodností nabízela inovativní programy, které seznamovaly návštěvníky, zejména mladší generace, prostřednictvím workshopů, seminářů a digitálních nástrojů, jako jsou virtuální prohlídky a multimediální prezentace, se společnými evropskými dějinami a hodnotami. Bylo však nutné čelit i výzvám. Ukázalo se, že pojem „celoevropský význam“ je u řady pamětihodností obtížné jasně definovat a prokázat. Bylo tomu tak zejména v případech, kdy se místní nebo regionální dějiny překrývaly s širšími evropskými dějinami, což ztěžovalo vymezení celoevropského významu pamětihodností.

Hodnocení doporučilo, aby Evropská komise poskytla jasnější pokyny a příklady, které by žadatelům pomohly porozumět tomu, jak prokázat celoevropský význam. Rovněž navrhlo, aby Komise zvážila zavedení dvoufázového výběrového řízení: první fáze by se zaměřila na ověřování celoevropského významu a druhá fáze na hodnocení návrhů projektů a operačních

plánů. Tento přístup by zefektivnil podávání žádostí a zajistil by, že budou vybrány pouze pamětihodnosti s viditelnými evropskými vazbami.

Účelnost

Provozní účelnost označení „Evropské dědictví“ byla obecně vysoká, avšak hodnocení poukázalo na oblasti, v nichž by mohlo být dosaženo zlepšení a mohla by se snížit administrativní zátěž. Dvoufázový proces výběrového řízení, zahrnující jak předběžný výběr na vnitrostátní úrovni, tak výběr na úrovni EU, bylo považováno za poněkud nadbytečné, zejména pokud pamětihodnosti nesplňovaly kritérium celoevropského významu. Zefektivnění tohoto procesu zavedením jednofázového výběrového řízení by zvýšilo účelnost a zamezilo zdvojování práce. Kromě toho se poukázalo na potřebu řešit problém příliš složitých administrativních úkolů, včetně požadavků na podávání zpráv a monitorování pamětihodností. Systém monitorování funguje spíše jako hodnocení výkonnosti než jako komplexní hodnocení a zazněl požadavek na vypracování jasnějších pokynů a společných ukazatelů k posuzování pamětihodností. Vnitrostátní kvóty pro předkládání pamětihodností, které omezují výběr nejvýše jedné pamětihodnosti na jeden členský stát v jednom roce výběru, byly sice zpočátku přínosné, nicméně s rostoucím zájmem zemí se ukázaly jako omezující.

Hodnocení doporučilo tyto kvóty přehodnotit, aby byly přizpůsobeny rostoucímu počtu pamětihodností označených jako dědictví, které usilují o uznání, a aby se tak zajistilo, že rozšiřování programu odpovídá jeho rostoucím ambicím.

Soudržnost

Označení „Evropské dědictví“ se v rámci kulturní politiky EU odlišuje svým zaměřením na symbolickou hodnotu pamětihodností označených jako dědictví a jejich úlohu při posilování evropské identity a jednoty. Na rozdíl od jiných programů EU, jako jsou Světové dědictví UNESCO nebo Dny evropského dědictví, které se zaměřují na hmotné dědictví nebo kulturní ochranu, zdůrazňuje označení „Evropské dědictví“ historický a symbolický význam pamětihodností při prosazování společných evropských hodnot. Toto jedinečné zaměření podporuje projekt integrace EU a posiluje příběh evropské jednoty. Dochází však také k překrývání s dalšími iniciativami EU, jako jsou Kulturní stezky Rady Evropy, které se rovněž zaměřují na zviditelňování evropského dědictví. Přestože se označení „Evropské dědictví“ zaměřuje na evropskou integraci, hodnocení poukázalo na riziko roztříštěnosti kulturních programů EU.

Bylo navrženo rozvinutí větší součinnosti mezi označením „Evropské dědictví“ a dalšími opatřeními EU, jako je program Erasmus+ a program Evropa pro občany, čímž by se podpořila spolupráce mezi programy a maximalizoval dopad označení. V hodnocení bylo rovněž uvedeno, že by označení „Evropské dědictví“ mohlo být lépe sladěno s prioritami EU, jako je udržitelnost a digitální inovace. Vzhledem k tomu, že EU tyto oblasti upřednostňuje stále více, je označení „Evropské dědictví“ příležitostí ke zviditelňování ekologických postupů v oblasti kulturního dědictví a digitální přístupnosti. V pamětihodnostech jsou již zaváděny udržitelné postupy, jako jsou energeticky účinné technologie a iniciativy v oblasti udržitelného cestovního ruchu, toto úsilí je však třeba více začlenit do širší agendy EU. Hodnocení rovněž doporučilo, aby se označení „Evropské dědictví“ více začlenilo do úsilí EU v oblasti kulturní diplomacie. Představováním rozmanitého evropského dědictví na celém světě by označení „Evropské dědictví“ mohlo posílit kulturní diplomacii EU a propagovat evropské hodnoty po celém světě.

Přidaná hodnota EU

Označení „Evropské dědictví“ vytvořilo celoevropskou síť pamětihodností označených jako dědictví, které mají společné cíle a podílejí se na společných aktivitách. Zřízení úřadu pro „Evropské dědictví“ v roce 2023 tyto sítě posílilo tím, že jim poskytlo logistickou, finanční a propagační podporu. Označení umožnilo realizaci společných projektů, včetně výstav, vzdělávacích programů a společných kulturních iniciativ, které podpořily přeshraniční partnerství a výměnu osvědčených postupů.

Další klíčovou přidanou hodnotou je přístup k financování EU. Označení „Evropské dědictví“ slouží jako známka důvěryhodnosti, díky níž jsou pamětihodnosti způsobilé k financování z programů, jako je Kreativní Evropa, Erasmus+ a CERV. To umožnilo realizovat projekty týkající se kulturní ochrany, zapojení mládeže a mezikulturního dialogu. Hodnocení však poukázalo na to, že menší pamětihodnosti mívají často problémy s přístupem k těmto finančním prostředkům kvůli složitým postupům podávání žádostí a omezené administrativní kapacitě. Navzdory úspěchům označení „Evropské dědictví“ na úrovni EU je jeho viditelnost na vnitrostátní úrovni i nadále omezená. Některé pamětihodnosti uváděly, že označení „Evropské dědictví“ nebylo v jejich místních komunitách dostatečně propagováno a širší veřejnost o jeho významu nevěděla. K řešení tohoto problému hodnocení doporučilo zahájit informační kampaně na vnitrostátní úrovni a zvýšit prestiž pamětihodností s označením „Evropské dědictví“ a iniciativy jako celku.

Relevantnost

Relevantnost označení „Evropské dědictví“ je i nadále vysoká, zejména proto, že EU klade stále větší důraz na udržitelnost, digitální inovace a inkluzivnost. Mnoho pamětihodností s označením „Evropské dědictví“ začlenilo udržitelnost do svého provozu a přijalo ekologické postupy a ekologické projekty, které jsou v souladu s cíli EU v oblasti životního prostředí. Soulad označení „Evropské dědictví“ s Novou evropskou agendou pro kulturu ještě více posiluje jeho relevantnost při podpoře sociální soudržnosti, hospodářského rozvoje a demokratické angažovanosti. Další oblastí, kde označení „Evropské dědictví“ prokázalo relevantnost, jsou digitální inovace. Řada míst využívá k přilákání širší veřejnosti digitální platformy a nabízí virtuální prohlídky a online zdroje. Existují však rozdíly v tom, jakým způsobem pracoviště digitální nástroje zavedla, přičemž menší lokality se potýkají s většími problémy. Hodnocení doporučilo, aby Komise i nadále podporovala pamětihodnosti při vývoji digitálních zdrojů a zajistila, aby tyto nástroje byly přístupné celé veřejnosti, včetně osob se zdravotním postižením. Označení „Evropské dědictví“ má i nadále velký význam při podpoře sociální soudržnosti a začleňování, zejména v Evropě, která čelí výzvám, jako je migrace a diskriminace. Lokality, které do svých programů zahrnují sociální začleňování, vykazují pozitivní výsledky při oslovování nedostatečně zastoupených skupin a podpoře mezikulturního dialogu.

Hodnocení však konstatovalo, že provádění opatření v oblasti začleňování se u jednotlivých pamětihodností značně lišilo, a doporučilo Komisi, aby podporovala programy zaměřené na začleňování a sociální soudržnost v rámci celé sítě.

4. Závěry a získané poznatky

Hodnocení označení „Evropské dědictví“ za období 2018–2024 zdůraznilo úspěchy i výzvy a nabídlo klíčové poznatky pro jeho budoucí vývoj. Zjištěné poznatky nasměrují označení

„Evropské dědictví“ do jeho další fáze a zajistí, aby v měnícím se kulturním a politickém prostředí bylo i nadále úspěšné a relevantní.

Podpora kritéria celoevropského významu: Hodnocení především dospělo k závěru, že není snadné definovat „celoevropský význam“. Přestože označení „Evropské dědictví“ účinně vyzdvihlo pamětihodnosti označené jako dědictví, které ztělesňují evropské hodnoty, řada pamětihodností se snažila jasně prokázat, že jejich dědictví se pojí s širším evropským příběhem. Hodnocení doporučilo, aby byly přijaty jasnější pokyny pro žadatele a vnitrostátní koordinátory, včetně praktických příkladů a seminářů. Klíčovým doporučením bylo zavedení dvoufázového výběrového řízení: první fáze s posouzením celoevropského významu, která zajistí, že se do druhé fáze se zaměřením na návrhy projektů a operačních plánů dostanou pouze pamětihodnosti s viditelnou evropskou vazbou.

Zlepšování digitálního zapojení a dostupnosti: Hodnocení také zdůraznilo, že roste význam digitálního zapojení, zejména pro mladší a technicky zdatné osoby z řad veřejnosti. Pandemie COVID-19 urychlila přechod k digitálním platformám, avšak digitální nástroje byly u jednotlivých pamětihodností zaváděny nerovnoměrně. Některé pamětihodnosti úspěšně vytvořily vysoce kvalitní digitální služby, zatímco jiným chyběly zdroje. Hodnocení vyzvalo Evropskou komisi k tomu, aby podpořila vytváření inkluzivního a přístupného digitálního obsahu, včetně vzdělávacích programů pro správce pamětihodností a možností financování digitálních nástrojů. Klíčovým doporučením bylo zajistit, aby digitální zdroje byly přístupné celé veřejnosti, včetně osob se zdravotním postižením.

Podpora menších pamětihodností a zajištění rovnosti: Dalším zásadním zjištěním byla nerovnováha mezi většími a menšími pamětihodnostmi, zejména ve venkovských oblastech, které se často potýkají s finančními a administrativními problémy. Hodnocení na podporu menších pamětihodností navrhlo programy budování kapacit a systémy mentorství, které by jim pomohly zefektivnit jejich provoz a propagaci. Nerovnoměrné rozdělení pamětihodností s označením „Evropské dědictví“, kdy větší země mají více pamětihodností, ukázalo, že je třeba vyvinout cílenější úsilí, aby se zajistilo, že se mohou plně zapojit všechny členské státy EU, zejména ty s menším množstvím zdrojů.

Zlepšení mechanismů zpětné vazby a výběrového řízení: Hodnocení zjistilo neúčinnost stávajících mechanismů zpětné vazby, zejména pokud jde o neúspěšné žadatele. Řada pamětihodností uvedla, že obdržela omezenou nebo nedostatečnou zpětnou vazbu, což ztěžuje zlepšování budoucích žádostí. V hodnocení bylo doporučeno, aby byla poskytována podrobnější a individualizovaná zpětná vazba, pomocí které pamětihodnosti lépe pochopí své nedostatky a zlepší své návrhy. Ke zvýšení účinnosti a kvality výběrového řízení by navíc mohl přispět dvoufázový ý proces výběrového řízení.

Udržitelnost a budoucí růst: Vzhledem k tom, že počet pamětihodností s označením „Evropské dědictví“ roste, zdůraznila se v hodnocení potřeba udržitelnějšího rámec pro správu této rozšiřující se sítě. Za klíčové pro dlouhodobý úspěch se považovalo zjednodušení struktury řízení a zajištění dostatečných zdrojů. Rovněž by mohl být upraven právní rámec tak, aby umožňoval větší flexibilitu při výběru pamětihodností, a to zrušením pravidla jedné pamětihodnosti na zemi, což by podpořilo účast většího počtu členských států. Hodnocení rovněž doporučilo posílit mechanismy monitorování pro sledování dlouhodobého dopadu iniciativy.

Synergie s jinými programy EU: Hodnocení ukázalo, že je možné zajistit větší součinnost s dalšími programy EU, jako je Kreativní Evropa, Erasmus+ a Evropa pro občany. Zajištěním většího souladu označení „Evropské dědictví“ s těmito iniciativami by Evropská komise mohla vytvořit jednotnou strategii na podporu evropského kulturního dědictví a posílit vazby mezi

pamětihodnostmi označenými jako dědictví a širšími kulturními, vzdělávacími a sociálními iniciativami v celé EU.

Závěrem lze říci, že hodnocení označení „Evropské dědictví“ poskytuje zásadní informace o pokroku a potenciálu programu. Přestože označení „Evropské dědictví“ dosáhlo významných úspěchů při zviditelňování evropského dědictví a podpoře mezikulturního dialogu, stále přetrvávají výzvy týkající se definování celoevropského významu, digitálního zapojení a zajištění rovnosti v rámci celé sítě. Zdokonalením výběrového řízení, vylepšováním digitálních nástrojů a podporou menších pamětihodností se bude moci označení „Evropské dědictví“ i nadále rozvíjet a hrát klíčovou roli při ochraně a zviditelňování společného evropského dědictví a hodnot.